

Svensk version av

# HoNOSCA

## Health of the Nation Outcome Scales Child and Adolescent Mental Health

### **Förklaringar till HoNOSCA *Skattningsformulär***

#### **HoNOSCA 1998**

S.G. Gowers, et al

University of Liverpool

UK

Översättning: Anne Lindh, Mikaela Johansson, Per Gustafsson, Linköping, 2002

Reviderad version: Hans Smedje, Uppsala och Jan-Olov Larsson, Stockholm, 2007.

### Så här ska formuläret fyllas i:

- a) Skatta varje problemområde i tur och ordning från 1 – 13. Skatta därefter problemområde 14 och 15 om det är aktuellt.
- b) Ta inte med information som redan har skattats i tidigare problemområden.
- c) Skatta det *allvarligaste* problemet under den aktuella perioden.
- d) Samtliga skattningsskalor ser ut på följande sätt:

0 = Inga problem.

1 = Lättare problem som inte föranleder någon åtgärd.

2 = Milda men påtagliga problem.

3 = Medelsvåra problem.

4 = Allvarliga till mycket allvarliga problem.

## Del A

Skriv 9 om information saknas

### 1. Problem med störande, antisocialt eller aggressivt beteende

#### Inkludera:

- Störande, antisocialt eller aggressivt beteende vid alla typer av tillstånd, t ex vid hyperkinetiskt syndrom, ADHD, depression, autism, drog- eller alkoholbruk.
- Fysisk eller verbal aggressivitet (t ex knuffar, slag, vandalisering, retsamhet), eller fysiskt eller sexuellt övergrepp på andra barn.
- Antisocialt beteende (t ex stöld, lögn, bedrägeri) eller oppositionellt beteende (t ex trots, opposition mot auktoriteter eller raserianfall).

#### Inkludera ej:

- Förhöjd aktivitetsnivå. Detta skattas i problemområde 2.
- Skolk. Detta skattas i problemområde 13.
- Självskadande beteende. Detta skattas i problemområde 3.

0 = Inga problem av detta slag under den aktuella perioden.

1 = Lättare kivande, krävande beteende, överdriven irritabilitet, ljuger, etc.

2 = Milt men klart störande eller antisocialt beteende, lättare skadegörelse av egendom, eller aggressivitet eller trotsigt beteende.

3 = Medelsvårt aggressivt eller antisocialt beteende som slagsmål eller ständig hotfullhet eller mycket oppositionell eller mer allvarlig skadegörelse av egendom, eller medelsvåra kriminella handlingar.

4 = Störande, antisocial eller aggressiv i nästan alla aktiviteter, eller åtminstone ett allvarligt fysiskt angrepp på andra människor eller djur, eller allvarlig skadegörelse på egendom.

**2. Problem med överaktivitet, uppmärksamhet eller koncentration**

**Inkludera:**

- Överaktivt beteende i samband med orsaker som hyperkinetisk störning, mani eller droger.
- Problem med rastlöshet, oro, uppmärksamhets- eller koncentrationsstörning oavsett orsak, inklusive depression.

0 = Inga problem av detta slag under den aktuella perioden.

1 = Lättare överaktivitet eller obetydlig rastlöshet etc.

2 = Mild men påtaglig överaktivitet och/eller uppmärksamhetsstörning, som vanligtvis kan kontrolleras.

3 = Medelsvår överaktivitet och/eller uppmärksamhetsstörning, som ibland ej kan kontrolleras.

4 = Allvarlig överaktivitet och/eller uppmärksamhetsstörning, som visar sig i de flesta aktiviteter och nästan aldrig kan kontrolleras.

**3. Självskadande beteende som inte beror på olyckshändelse**

**Inkludera:**

- Självskadande beteende t ex att slå sig själv och att skära sig.
- Självmodrsförsök t ex överdos, försök att hänga sig eller att dränka sig.

**Inkludera ej :**

- Riva eller klia sig, om detta direkt beror på fysisk sjukdom. Detta skattas i problemområde 6.
- Självskada vid olycksfall på grund av t ex allvarliga inlärnings- eller fysiska svårigheter. Detta skattas i problemområde 6.
- Sjukdom eller skada som en direkt konsekvens av drog/alkoholbruk. Detta skattas i problemområde 6.

0 = Inga problem av detta slag under den aktuella perioden.

1 = Tillfälliga tankar på döden, eller tankar på att skada sig själv som inte lett till någon skada. Inget självskadande beteende eller självmordstankar.

2 = Ofarligt självskadande beteende som att rispa handleden, oavsett om detta är knutet till självmordstankar eller ej.

3 = Medelsvår självmordsavsikt (inklusive förberedande handlingar t ex samla tabletter) eller självskadande beteende utan allvarlig konsekvens (t ex liten överdos).

4 = Allvarligt självmordsförsök (t ex allvarlig överdos) eller allvarlig och avsiktlig självskada.

**4. Problem med missbruk av alkohol, droger eller lösningsmedel**

**Inkludera:**

- Missbruk av alkohol, droger eller lösningsmedel med hänsyn tagen till ålder och sociala normer.

**Inkludera ej:**

- Aggressivt/störande beteende som är knutet till alkohol eller drogbruk. Detta skattas i problemområde 1.

- Fysisk sjukdom eller funktionsnedsättning som är knutet till alkohol eller droger. Detta skattas i problemområde 6.

0 = Inga problem av detta slag under den aktuella perioden.

1 = Lättare bruk av alkohol eller droger, inom åldersnormerna.

2 = Något ökat bruk av alkohol eller droger.

3 = Medelsvåra problem med droger eller alkohol, klart utanför åldersnormerna.

4 = Allvarliga drog- eller alkoholproblem, vilket leder till beroende eller nedsatt funktionsnivå.

## 5. Problem med skolfärdigheter eller språkliga färdigheter

### Inkludera:

- Problem med läsning, stavning, räkning, tal eller språk i samband med alla typer av störning eller problem, t. ex. specifik utvecklingsförsening, inlärningsproblem eller fysisk funktionsnedsättning t. ex. hörselproblem.
- barn med generella inlärningssvårigheter ska bara inkluderas om deras funktionsnivå är lägre än den förväntade nivån.
- reducerade skolfärdigheter i samband med emotionella eller beteendemässiga problem.

### Inkludera ej:

- Tillfälliga problem som enbart beror på brister i undervisningen.

0 = Inga problem av detta slag under den aktuella perioden.

1 = Lättare brister inom normalvariationen.

2 = Mild men tydlig nedsättning av prestationsförmågan av klinisk betydelse.

3 = Medelsvåra problem, fungerar under förväntad nivå med hänsyn tagen till den mentala åldern, tidigare prestationer eller fysisk funktionsnedsättning.

4 = Allvarliga brister, fungerar långt under den förväntade nivån med hänsyn tagen till mental ålder, tidigare prestationer eller fysisk funktionsnedsättning.

**6. Problem pga fysisk sjukdom eller funktionsnedsättning**

**Inkludera:**

- Fysisk sjukdom eller funktionsnedsättning som begränsar eller hindrar rörelseförmågan, nedsätter syn eller hörsel eller på annat sätt inskränker funktionsnivån.
- Motoriska störningar (tics), biverkningar av mediciner, kroppsliga effekter av alkohol- eller drogbruk, eller kroppsliga komplikationer av psykologiska störningar som t ex allvarlig viktnedgång.
- Självskadande beteende som beror på allvarliga inlärningssvårigheter, fysisk funktionsnedsättning eller som är en följd av t ex huvuddunkning.

**Inkludera ej:**

- Kroppsliga symptom utan känd organisk orsak. Detta skattas i problemområde 8.

0 = Ingen funktionsnedsättning orsakad av kroppsliga hälsoproblem under den aktuella perioden.

1 = Lättare funktionsnedsättning orsakad av hälsoproblem under den aktuella perioden (t ex förkylning, lindrig skada efter fall mm).

2 = Fysiska hälsoproblem som medför mild men tydlig funktionsnedsättning.

3 = Medelsvår inskränkning av aktivitetsnivå som en följd av kroppsliga hälsoproblem.

4 = Fullständig eller allvarlig funktionsnedsättning pga kroppsliga hälsoproblem.

**7. Problem förknippade med hallucinationer, vanföreställningar eller onormala perceptioner**

**Inkludera:**

- Hallucinationer, vanföreställningar eller onormala perceptioner oavsett diagnos.
- Besynnerligt eller bisarrt beteende i samband med hallucinationer och vanföreställningar.
- Problem med andra onormala perceptioner som illusioner eller pseudohallucinationer, överdrivna föreställningar som t ex störd kroppsuppfattning, misstänksamhet eller paranoida tankar.

**Inkludera ej:**

- Störande eller aggressivt beteende pga hallucinationer eller vanföreställningar. Detta skattas i problemområde 1.
- Överaktivt beteende pga hallucinationer eller vanföreställningar. Detta skattas i problemområde 2.

0 = Inga tecken på onormala tankar eller vanföreställningar under den aktuella perioden.

1 = Lite udda eller excentriska uppfattningar, som inte överensstämmer med de kulturella normerna.

2 = Onormala tankar eller perceptioner föreligger (t ex paranoida idéer, illusioner eller störd kroppsuppfattning), men de medför endast obetydligt obehag eller bisarrt beteende, dvs är kliniskt märkbart, men mildt.

3 = Medelsvår upptagenhet av onormala tankar eller perceptioner eller vanföreställningar; hallucinationer, som orsakar mycket obehag och/eller manifesteras i uppenbart bisarrt beteende.

4 = Psykiskt tillstånd och beteende är allvarligt och ogynnsamt påverkat av vanföreställningar eller hallucinationer eller onormala perceptioner, vilket allvarligt inverkar på barnet/ ungdomen eller på andra.



**8. Problem med somatiska symtom utan känd organisk orsak**

**Inkludera:**

- Problem med mag/tarm-symtom som kräkningar utan känd organisk orsak, hjärt-kärlsymtom, neurologiska symtom, icke-organisk enures, enkopres, sömnstörningar eller kronisk trötthet.

**Inkludera ej:**

- Motoriska störningar som tics. Detta skattas i problemområde 6.  
- Fysiska sjukdomar som komplikation till somatiska symtom utan organisk orsak. Detta skattas i problemområde 6.

0 = Inga problem av detta slag under den aktuella perioden.

1 = Enbart lättare problem; t ex tillfällig enures, lättare sömnstörningar, huvudvärk eller magsmärter utan organisk orsak.

2 = Milda men tydliga problem med somatiska symtom utan känd organisk orsak.

3 = Medelsvåra symtom som medför en måttlig grad av begränsning i några aktiviteter.

4 = Mycket allvarliga symtom vid de flesta aktiviteter. Barnet är allvarligt eller ogynnsamt påverkat.

**9. Problem med känslomässiga och liknande symtom**

Skatta bara det allvarligaste kliniska problem som inte tagits upp tidigare.

**Inkludera:**

- Depression, ångest, oro, rädsla, fobier, tvångstankar eller tvångshandlingar, oavsett vilket kliniskt tillstånd detta härstammar från, inklusive ätstörningar.

**Inkludera ej:**

- Aggressivt, destruktivt eller överaktivt beteende pga rädsla eller fobier. Detta skattas i problemområde 1.

- Fysiska komplikationer av psykologiska störningar som t ex allvarlig viktnedgång. Dessa skattas i problemområde 6.

0 = Inga hållpunkter för depression, ångest, rädsla eller fobier under den aktuella perioden.

1 = Lättare ångest, nedstämdhet, eller tillfälliga stämningsförändringar.

2 = Ett milt men tydligt känslomässigt symtom som är kliniskt signifikant, men inte dominerande.

3 = Måttligt allvarliga känslomässiga symtom, vilka är störande, inkräktar på några aktiviteter och åtminstone ibland är omöjliga att kontrollera.

4 = Allvarliga känslomässiga symtom som inkräktar på alla aktiviteter och nästan alltid är omöjliga att kontrollera.

**10. Problem med relationer till jämnåriga**

**Inkludera:**

- Problem med skolkamrater och socialt nätverk. Problem relaterade till aktivt eller passivt undvikande av sociala relationer eller problem med överdriven påflugenhet eller problem med förmågan att skapa tillfredsställande relationer med jämnåriga.
- Socialt avvisande som resultat av aggressivt beteende eller mobbning.

**Inkludera ej:**

- Aggressivt beteende eller mobbning. Detta skattas i problemområde 1.
- Problem med familj eller syskon. Detta skattas i problemområde 12.

0 = Inga problem av betydelse av detta slag under den aktuella perioden.

1 = Antingen övergående eller lättare problem, tillfälligt socialt undvikande.

2 = Milda men tydliga problem med att skapa eller upprätthålla relationer till jämnåriga. Svårigheterna förorsakar problem på grund av socialt undvikande, överdriven påflugenhet, avvisande eller att bli mobbad.

3 = Medelsvåra problem på grund av aktivt eller passivt undvikande av sociala relationer, överdriven påflugenhet gentemot andra och/eller relationer som ger ringa eller ingen tröst eller stöd t ex att bli mobbad.

4 = Allvarlig social isolering och inga vänner pga bristande förmåga att kommunicera socialt och/eller undvikande av sociala relationer.

## 11. Problem med egenvård och självständighet

Skatta den generella funktionsnivån: dvs problem med basal egenvård som att äta, tvätta sig, klä sig, toalettbesök, även komplexa färdigheter som att hantera pengar, resa ensam, handla etc, med hänsyn till normen för barnets kronologiska ålder.

### **Inkludera:**

- Dålig funktionsnivå som orsakas av bristande motivation, sinnesstämning eller andra psykiska störningar.

### **Inkludera ej:**

- Bristande möjligheter att använda intakta förmågor och färdigheter, vilket kan förekomma i en överdrivet restriktiv familj. Detta skattas i problemområde 12.

- Enures och enkopres som skattas i problemområde 8.

0 = Inga problem under den aktuella perioden; god funktionsförmåga på alla områden.

1 = Enbart lättare problem; t ex ovårdad eller desorganiserad.

2 = Adekvat egenvård, men tydlig oförmåga att utföra en eller flera komplexa färdigheter (se ovan).

3 = Svåra problem inom ett eller flera områden av egenvård (äta, tvätta sig, klä sig) eller oförmåga att utföra flera komplexa färdigheter.

4 = Allvarlig oförmåga på alla eller nästan alla områden av egenvård och/eller komplexa färdigheter.

## 12. Problem med familjeliv och relationer

### **Inkludera:**

- Problem i föräldrar/barn-relationer och i relationer till syskon.
- Problem i relationer till fosterföräldrar, socialarbetare/lärare på institutioner.

Både problem i relationer i hemmet och i relationer till föräldrar/syskon som barnet inte bor tillsammans med ska inkluderas. Problem som hänger samman med föräldrars personlighet, psykiatrisk sjukdom eller äktenskapsproblem skall enbart skattas här om det påverkar barnet.

- Problem med känslomässig misshandel pga dålig kommunikation i hemmet; gräl; verbal eller fysisk fientlighet; mycket kritik eller nedvärdering; försummelse eller avvisande från föräldrar, överdriven stränghet, sexuella och/eller fysiska övergrepp.
- Konflikter på grund av svartsjuka mellan syskon. Fysiskt eller sexuellt övergrepp utfört av en syster eller bror.
- Problem med insnärjdhhet eller överbeskydd mellan familjemedlemmar.
- Problem knutna till dödsfall och sorg i familjen, som leder till omorganisering.

### **Inkludera ej:**

- Aggressivt beteende hos barnet. Detta skattas i problemområde 1.

0 = Inga problem under den aktuella perioden.

1 = Lättare eller övergående problem.

2 = Milda men tydliga problem t ex episoder med försummelse, fientlighet, insnärjdhhet eller överbeskydd.

3 = Medelsvåra problem t ex försummelse, misshandel eller fientlighet. Problem i samband med att familjen/omsorgssituationen bryter samman eller omorganiseras.

4 = Allvarliga problem med barn som känner sig som eller görs till offer, misshandlas eller allvarligt försummas av familjen eller vårdnadshavare.

**13. Problem med skolfrånvaro**

**Inkludera:**

- Skolk, skolvägran, skolfrånvaro eller avstängning oavsett orsak.
- Alternativ skolgång under den aktuella perioden, såsom sjukhuskola, hemundervisning.

Om det är skollov, skatta de senaste två veckorna före lovet.

0 = Inga problem av detta slag under den aktuella perioden.

1 = Lättare problem, t ex sen ankomst vid två eller fler tillfällen.

2 = Milda men tydliga problem, t ex uteblivit från flera lektioner pga skolk eller skolvägran.

3 = Uppenbara problem, frånvaro flera dagar under den aktuella perioden.

4 = Allvarliga problem, frånvaro de flesta eller alla dagar. Alla avbrott från skolan ska tas med, avstängning eller relegering oavsett orsak under den aktuella perioden.

## Del B (problemområde 14 - 15)

Problemområdena 14 och 15 kartlägger om **barnet, föräldern eller vårdnadshavaren** har brist på information om, eller bristande tillgång till, samhällets hjälpapparat. Dessa problemområden utgör inga direkta mått på barnets psykiska hälsa, men om bristerna på dessa områden avhjälpas så kan det resultera i förbättringar för barnet på längre sikt.

### Skriv 9 om information saknas

#### 14. Problem med kunskap och insikt om barnets/ungdomens svårigheter (under de senaste två veckorna)

##### Inkludera:

- Barnet/ungdomen, föräldrarna eller vårdnadshavarna har brist på användbar och tillgänglig information.
- Bristande information om diagnosen, om orsaken till problemen eller om prognosen.

0 = Inga problem under den aktuella perioden. Föräldrarna eller vårdnadshavarna har blivit adekvat informerade om barnets problem.

1 = Enbart lättare/ problem.

2 = Milda men tydliga problem.

3 = Medelsvåra problem. Föräldrarna/vårdnadshavarna har föga eller felaktig kunskap om problemet vilket skapar svårigheter som förvirring eller självförebåelser.

4 = Mycket allvarliga problem. Föräldrarna har ingen förståelse för barnets problematik.

**15. Problem med bristande information om samhällets vårdinstanser eller behandlingsmöjligheter för barnets/ungdomens svårigheter**

- **Inkludera:** Barnet/ungdomen, föräldrarna, vårdarna eller remittenterna har brist på användbar och tillgänglig information.
- **Inkludera:** Brist på information om lämpliga sätt att få hjälp för barnet, via t ex olika typer av vådarrangemang, skolplaceringar, avlastningshem eller intyg och utlåtanden.

0 = Inga problem under den aktuella perioden. Behov av alla nödvändiga hjälpinsatser har uppmärksammats.

1 = Enbart lättare problem.

2 = Milda men tydliga problem.

3 = Medelsvåra problem. Föräldrar/vårdnadshavare har fått för lite information om lämplig vårdinstans eller de professionella är osäkra på var barnet bör behandlas.

4 = Mycket allvariga problem. Föräldrarna har inte information om lämplig vårdinstans eller de professionella vet inte var barnet bör behandlas.